

NAANTALIN KAUPUNGIN SAARISTO- OHJELMA VUOSILLE 2010 – 2012

Sisällysluettelo

- 1. JOHDANTO**
  - 2. SAARISTOPOLITIIKASTA**
  - 3. TAUSTATIETOJA NAANTALIN SAARISTOSTA**
    - 3.1. Yleistä
    - 3.2. Väestörakenne
    - 3.3. Elinkeinorakenne
    - 3.4. Palvelut
    - 3.5. Liikenne ja tietoliikenne
    - 3.6. Asuminen
    - 3.7. Ympäristö, luonto ja kulttuuri
    - 3.8. Osallistuminen ja vaikuttaminen
  - 4. SWOT- ANALYYSI**
  - 5. NAANTALIN KAUPUNGIN TOIMINTA AJATUS, VISIO JA SAARISTON TAVOITETILA**
    - 5.1. Naantalin kaupungin toiminta-ajatus
    - 5.2. Kaupungin visio 2020
    - 5.3. Saariston tavoitetila
  - 6. SAARISTO-OHJELMAN YLEISET TAVOITTEET**
    - 6.1. Liikenne- ja tietoliikenne
    - 6.2. Ympäristö-, luonto ja kulttuuri
    - 6.3. Elinkeinot ja työpaikat
    - 6.4. Asuminen
    - 6.5. Palvelut
    - 6.6. Yhteistoiminta ja vaikuttaminen
  - 7. SAARISTO-OHJELMAN PAINOPISTEET VALTUUSTOKAUDELLA 2009-2012**
  - 8. SAARISTO-OHJELMAN TOTEUTUS**
  - 9. SAARISTO-OHJELMAN SEURANTA**
- LIITE**
- TILASTOTIETOJA NAANTALIN SAARISTOSTA**

1. JOHDANTO

Tämä on Naantalin kaupungin ensimmäinen saaristo-ohjelma. Sen tarkoituksena on luoda yhteinen näkemys saaristoalueiden kehittämiseksi elinvoimaiseksi osaksi uutta kaupunkikokonaisuutta. Ohjelmaa on tehty rinnakkain kaupungin strategiatyön kanssa ja sen linjauksissa on käytetty kaupungin strategiatyössä valmisteltua aineistoa.

Naantalin kaupunkiin liitettiin 1.1.2009 Merimaskun, Velkuan ja Rymättylän kunnat, jolloin Naantalista tuli saaristo-osakunta.

Kuntien välisessä yhdistymissopimuksessa on sovittu, että saariston kehittämistä kaupungissa ohjataan erillisellä saaristo-ohjelmalla. Tämän laatiminen on saaristolautakunnan tehtävänä kaupungin taloussuunnitelmassa vuodelle 2009. Saaristo-ohjelma koskee kunnan saaristo-osia eli Merimaskua, Rymättylää ja Velkuaa.

Ohjelmatyö aloitettiin keväällä 2009. Saaristolautakunta on vastannut ohjelman valmistelusta. Lisäksi perustettiin työryhmä valmistelun tueksi. Työryhmän jäseninä toimivat Jaakko Lehmuskoski (Rymättylä), Mari Rissanen (Merimasku), Juha Valtonen (Velkua) ja Raulo Vääntinen (Naantali).

Saariston asukkaat haluttiin saada heti alkuvaiheessa mukaan ohjelmatyöhön. Saaristossa järjestettiin kolme aluetilaisuutta, jotka olivat kaikille avoimia. Tilaisuuksista tiedotettiin kaupungin tiedotuslehdessä ja kotisivuilla, saariston aluetiedotteissa sekä tiedotusvälineissä. Tilaisuuksien järjestelyistä vastasi saaristoasiamies, joka toimi myös tilaisuuksien sihteerinä.

Tilaisuudet toteutettiin seuraavasti:

Merimasku	17.6.2009
Rymättylä	18.6.2009
Velkua	11.6.2009

Suuri osa ohjelmassa esitetyistä ideoista on saaristolaisten aluetilaisuuksissa esittämiä. Ajatuksia on kerätty myös saaristolautakunnan ja kaupungin yhteisestä strategiatyöskentelestä. Ohjelmassa on otettu huomioon valtioneuvoston uuden periaatepäätöksen linjaukset saariston kehittämisestä. Ohjelman valmistelussa on otettu huomioon saaristokuntien aikaisemmat kunta- ja elinkeinostrategiat sekä Velkuan alueen tulevaisuussuunnitelma vuodelta 2008.

Saaristoasiamies on näiden pohjalta laatinut ohjelmaluonnoksen, jota on muokattu saaristolautakunnan seminaarissa 8.9.2009. Työryhmä on kokouksessaan 24.9.2009 viimeistellyt ohjelman. Saaristolautakunta on hyväksynyt omalta osaltaan ohjelman 6.10.2009. Kaupunginhallitus on pyytänyt ohjelmasta lausunnot eri tahoilta 31.12.2009 mennessä. Valtuusto on hyväksynyt ohjelman xx.xx.2010.

Lämpimät kiitokset kaikille ohjelmatyöhön osallistuneille.

2. SAARISTOPOLITIIKASTA

Saariston erityisasema on ollut pitkään tunnustettuna ja se näkyy erilaisissa säädöksissä ja ohjelmissa.

Saaristolaki (494/81, 1138/93) velvoittaa valtiota ja kuntia toiminnallaan turvaamaan saariston kiinteä asutus luomalla väestölle riittävät mahdollisuudet toimeentuloon, liikkumiseen ja peruspalvelujen saantiin sekä suojaamaan saariston maisemakuvaa ja luontoa ympäristöhaitoilta.

Saaristolain mukainen saaristokäsitys sisältää paitsi ilman kiinteää tieyhteyttä olevat saaret myös kiinteän tieyhteyden saaria ja muita saaristomaisia vesistöjen rikkomia alueita.

Euroopan unionin Amsterdamin huippukokous vuonna 1997 hyväksyi saarilausuman, jossa se tunnusti saarten kaipaavan erityishuomiota rakennepolitiikassa saaristoisuuden aiheuttaman pysyvän haitan vuoksi. Tämä kirjattiin myös EY:n perustamissopimukseen.

Pääministeri Matti Vanhasen 2. hallituksen hallitusohjelman mukaan hallituksen tavoitteena on tehostaa aluepolitiikkaa erityisesti heikoimmilla alueilla.

Valtioneuvoston 20.12.2007 hyväksymien valtakunnallisten alueiden kehittämistavoitteiden mukaan saaristo-, vesistö- ja rannikkoalueiden kehittämistä tuetaan saaristolain tavoitteiden mukaisesti.

Valtioneuvoston 16.10.2008 hyväksymään ns. KOKO-asiakirjaan (kansallinen koheesio ja kilpailukykyohjelma) sisältyi saariston kehittämistä koskevan valtioneuvoston periaatepäätöksen tekeminen, joka täydentää ja täsmentää valtakunnallisia aluekehitystavoitteita saariston osalta.

Valtioneuvosto hyväksyi 13.5.2009 periaatepäätöksen saariston kehittämiseksi vuosille 2010–2011. Periaatepäätöksen tarkoituksena on hyödyntää saaria, merta, järviä, jokia ja ranta-alueita aluekehityksen tukemiseksi saaristossa, rannikolla ja vesistöalueilla luonnon-, maisema- ja kulttuuriarvoja kunnioittaen. Valtioneuvoston periaatepäätös saariston kehittämisestä korvaa aiemman valtakunnallisen saaristo-ohjelman.

Valtioneuvosto määrää saaristolain pohjalta saaristokunniksi ne kunnat, joissa saaristolot ovat olennaisena esteenä kunnan kehitykselle. Valtioneuvosto voi erityisestä syystä päättää, että saaristokuntaa koskevia säännöksiä sovelletaan myös muun kunnan saaristo-osaan. Valtioneuvosto on nimennyt asetuksellaan saaristokunnista ja kuntien saaristososista (686/2008) 8 saaristokuntaa ja 40 saaristo-osakuntaa. Naantali on nimetty saaristo-osakunnaksi.

Saaristopolitiikan tuella on sähköistetty suurimmat saaristoalueet, järjestetty saaristoliikenne lautoin, yhteysaluksin, yksityistein ja maantein suurimmille saaristoalueille, annettu saaristolle korotettu aluetukiasema elinkeinoelämän kehityksen tukemiseksi sekä saaristolisiä kuntien valtionosuuksissa peruspalvelujen tuotannon turvaamiseksi ja perustettu saaristo- ja vesistöalueille kansallispuistoja, suojelualueita sekä virkistysalueita saaristoluonnon ja -maiseman suojelemiseksi ja kansalaisten virkistysmahdollisuuksien turvaamiseksi.

3. TAUSTATIETOJA NAANTALIN SAARISTOSTA

3.1. Yleistä

Naantalin kaupunkiin kuuluu kooltaan ja väestöpohjaltaan merkittävä saaristoalue, joka koostuu Merimaskun, Rymättylän ja Velkuan alueista. Kaupungin pinta-alasta on suurin osa saaristoa. Kuntaliitoksen jälkeen Naantalin maapinta-ala moninkertaistui. Saaristo-osan maapinta-ala on 231,57 km², kun taas kantakaupungin 51,93 km². Kaupungin pinta-alasta on merivettä 350,55 km².

Liittyneiden kuntien saaristo-osissa oli 31.12.2008 vakituista asutusta 4 088 asukasta, 1 000 saarta (yli puolen hehtaarin saarten mukaan laskettuna) ja 1 000 km rantaviivaa. Ilman kiinteää tieyhteyttä olevia pysyvästi asuttuja saaria on 27.

Vapaa-ajan asutuksen ja matkailun merkitys alueella on suuri. Kaupungissa on 4 105 vapaa-ajan asuntoa, joissa on noin 16 000 käyttäjää. Matkailijoiden määrän arvioidaan Naantalin alueella olevan 500 000 kävijää vuodessa.

Merialueen ominaispiirteisiin kuuluvat saarisuus ja pitkä rantaviiva sekä mataluus: Saaristomerren keskisyvyys on 23 metriä (koko Itämeren 55 metriä).

Saaristoalueet ovat sisä- ja välisaaristoa ja ne koostuvat erityyppisistä alueista. Rosoista rantaviivaa ja suojaisia lahtia on runsaasti. Tyypillistä alueelle on kallioiset luodot, meren lahdet ja jyrkkäpiirteinen mäkimaasto. Rymättylälle tyypillisiä ovat järvet. Leuto ilmasto mahdollistaa vaatavien ja pitkän kasvukauden tarvitsevien lajikkeiden, kuten kurkun ja varhaisperunan viljelyn.

Väestön tiheys on pienin Velkualla 8,1 asukasta/km², kun vastaavat luvut ovat Rymättylässä 14,36 ja Merimaskussa 31,55 (Tilastokeskus 31.12.2007). Entisten kuntakeskusten läheisyydessä on taajamaasutusta, kun taas saarissa on haja-asutus tyypillistä.

Kaupungin saaristo-osien saavutettavuus kaupungin sisällä vaihtelee suuresti. Merimaskusta etäisyys kaupungin keskustaan on ajallisesti lyhin, kun taas Rymättylän ja Velkuan yhteysalusliikenteen päässä olevien saarten saavutettavuus on jo huomattavasti vaikeampaa. Matka-aika keskustaan on moninkertainen ja kulkuyhteydet ovat ongelmalliset.

3.2. Väestörakenne

Saariston väestönkehitys taantui valtakunnallisesti 1980-luvulle asti. Tähän oli syynä maatalouden, kalatalouden ja jalostuksen työpaikkojen väheneminen. Asukasluku lähti Rymättylässä ja Merimaskussa uudelleen kasvuun 1970-luvulla ja Velkualla 1980-luvulla, josta se on jatkanut edelleen kasvuaan. Saaristoalueen sijainti on hyvä ja työmatkat lähimpiin kaupunkeihin ovat kohtuulliset. Kunnat ovat kaavoittaneet aktiivisesti tontteja ja merellinen ympäristö on houkuttanut uusia asukkaita. Työssäkäynti muualla tuo merkittäväle osalle nykysaaristolaisista toimeentulon.

Koko Naantalin alueella asuu vuonna 2009 yhteensä vajaat 19 000 asukasta. Saaristo-osien asukasluku 31.12.2008 oli 4 088. Vuoteen 2010 mennessä alueella asuu väestönustusten mukaan 19 125 asukasta ja vuoteen 2020 mennessä 21 338 asukasta. Koko alueen väestönkehitys on kasvava. Erityisesti vanhusväestön osuus tulee kasvamaan,

mikä tuo haasteita myös saariston vanhustenpalvelujen järjestämiseen. Väestörakenteeltaan nuorin on Merimasku, jossa 0 – 14-vuotiaiden määrä on 21,9 % väestöstä (Rymättylä 19,6 %, Velkua 14,3 %, Tilastokeskus 2007)

3.3. Elinkeinorakenne

Elinkeinorakenne vaihtelee alueittain. Suurin osa alueiden väestöstä työskentelee palvelu-aloilla. Alkutuotanto työllistää seutukunnan keskiarvoon (1,6 %) verrattuna merkittävästi Velkualla (18,1 %) ja Rymättylässä (12,7 %, tilastokeskus 2006). Maatiloja Naantalissa on 168, joista Rymättylässä 102, Merimaskussa 40, Naantalissa 15 ja Velkualla 11 (Maaseututilasto 2006). Rymättylän alueella on suurin osa jalostuksen työpaikoista. Merkittäviä elinkeinoja Rymättylässä on varhaisperunan viljelyn lisäksi myös sillituotteiden valmistus Boyfoodin tehtaalla ja pienveneiden valmistus Terhi Oy:n tehtaalla.

Työpaikkaomavaraisuusaste (työpaikkojen osuus työllisistä) on ollut suurin Rymättylässä (70,5 %) ja Velkualla (65,7 %), kun Merimaskussa vastaava luku oli 40,3 % (Tilastokeskus 2006).

Palkansaajia on eniten Merimaskussa, jossa näitä on yli 80 % työllisistä. Työmatkaliikenne keskuksiin on lisääntynyt.

Saariston työttömyysaste on ollut seudullista keskiarvoa huomattavasti alempi. Velkualla tosin kausittaiset vaihtelut ovat suuria.

Ammattikalastajien määrä on valtakunnallisesti laskenut ja näiden arvioidaan olosuhteista johtuen edelleen vähenevän. Tämä kehitys on nähtävissä myös Naantalissa, jossa ammattikalastuksen merkitys on pienentynyt huomattavasti. Kalastuksessa suurimpana ongelmana on hylkeiden ja merimetsojen lisääntyminen. Avovesikaudella harjoitetaan lähinnä kuhan ja ahvenen verkkopyyntiä. Lähes kaikki silakka kalastetaan perinteisillä rysillä. Rymättylässä on useita kalanviljelylaitoksia. Kalastusmatkailun ja siihen liittyvän palvelutarjonnan odotetaan kasvavan nykyisestään.

Saaristomatkailu kasvavana elinkeinona luo uusia työpaikkoja saaristoon. Alueella toimii merkittäviä matkailuyrityksiä. Elinkeinojen tasapainoinen kehittäminen, erityisesti palveluiden ja maatalouden, tukee myös matkailuelinkeinon kehittämistä. Toimivat liikenneyhteydet ovat matkailuelinkeinon kehittämisen perusta. Matkailun eräänä kärkihankkeena saaristossa on vuodesta 1996 toiminut Saariston rengastie, joka on lisännyt matkailijoiden määrää huomattavasti saaristossa ja luonut lisää yritystoimintaa saaristoon.

Lukuisista hankkeista huolimatta alueen asukkaiden tekemän etätöiden määrä on jäänyt alueella vähäiseksi. Sen sijaan vapaa-ajan asukkaiden keskuudessa etätöitä tehdään yhä useammin, esim. Turun yliopiston v. 2007 tekemän tutkimuksen mukaan 21 % Velkuan vapaa-ajanasukkaista teki etätöitä mökillään.

Naantalissa on yli 4 000 vapaa-ajanasuntoa, mistä johtuen saariston väkimäärä nelinkertaistuu kesälomakautena. Vapaa-ajan asukkaat ovat palveluiden käyttäjinä ja kiinteistövero maksajina merkittävä taloudellinen tekijä alueella, koska he viettävät entistä pidempiä aikoja kesämökillään. Vapaa-ajan asutus tukee vakituista asumista syrjäseudulla. Se edesauttaa uudentyyppisten palveluyritysten syntyä, mm. mökkitalokkarit, yksityiset hoivapalvelut. Vapaa-ajan asukkaat ovat myös matkailun merkittävä asiakasryhmä.

3.4. Palvelut

Saaristolain mukaan valtion ja kuntien on huolehdittava siitä, että saariston vakinaisella väestöllä on käytettävissään peruspalvelut sekä saaristo-oloissa tarvittavat erityispalvelut kohtuullisin kustannuksin ja kohtuullisella etäisyydellä. Näiksi peruspalveluiksi katsotaan terveys- ja sosiaalitoimen, koulu- ja kulttuuritoimen, kaupan ja tietoliikenteen tavanomaiset lähipalvelut sekä sähköenergia.

Naantalien saariston peruspalvelut ovat nykyisellään hyvät, joskin joidenkin palvelujen järjestäminen saariin on usein hankalaa ja aikaa vievää. Liikenneyhteyksien takia osa palveluista ei ole kaikkien, lähinnä saarissa asuvien, saavutettavissa. Merimaskussa ja Rymättylässä toimivat alakoulut. Velkuan koulussa toimii myös yläkoulu. Saaristossa toimivat lisäksi kirjastot, palvelupisteet, päiväkodit, vanhustenhuollon ja terveydenhuollonpalveluja. Velkualla ja Rymättylässä on vanhusten hoivayksikköjä.

Nuoriso-, liikunta- ja vapaa-ajanpalveluja on järjestetty saaristossa kunnan omana toimintana, mutta myös merkittävässä määrin yhdistysten toimintana.

Tärkeitä palveluja saaristolaisille ovat muutkin kuin kunnalliset palvelut, kuten posti-, pankki- ja kauppapalvelut. Velkuan posti- ja pankkipalvelut ovat yhdistettynä palvelupisteen toimintaan. Kauppapalveluja on saatavilla ympärivuotisesti muualla paitsi Velkualla, jossa kauppa on suljettuna osan aikaa vuodesta.

Toimivat palvelut työllistävät ja houkuttelevat uusia asukkaita ja matkailijoita pitäen näin saariston elävänä.

3.5. Liikenne ja tietoliikenne

Toimivat liikenne- ja tietoliikenneyhteydet ovat välttämättömiä saariston asukkaille, vapaa-ajan asukkaille ja elinkeinoelämälle. Nämä ovat perusedellytys saariston elävänä säilymiselle. Myös saaristomatkailun kehittäminen edellyttää liikenneyhteyksien kehittämistä.

Saaristolain mukaan ”valtion on pyrittävä huolehtimaan siitä, että saariston vakinaisella väestöllä on käytettävissään asumisen, toimeentulon ja välttämättömän asioinnin kannalta tarpeelliset liikenne- ja kuljetuspalvelut, sekä siitä, että nämä palvelut ovat mahdollisimman joustavat ja ilmaiset tai hinnaltaan kohtuulliset”.

Saaristoliikennettä hoidetaan alueella valtion kustantamin yleisen tien lossein (Airismaa, Palva, Velkuan-maa) ja yhteysaluksin (Kaita ja Kivimo) sekä yksityisten saaristoliikenteen harjoittajien aluksin (Linta) valtion avustamana. Velkualla liikenteestä huolehtii lisäksi kaupungin omistama m/s Maininki, joka hoitaa yhteysalusta korvaavaa liikennettä. Kaikille ympärivuotisesti asutuille saarille ei ole yhteysalusliikennettä. Lossiliikenne on ympärivuorokautista ja toimivaa, mutta yhteysalus-liikenteen käyttäjiä ovat haitanneet vuorojen vähäisyys etenkin iltaisin, viikonloppuisin ja pyhäpäivinä. Velkualle on tehty Varsinais-Suomen liiton ja merenkululaitoksen kanssa saarten liikenteen kehittämissuunnitelma, mutta rahoitus siltoihin ja lossiin puuttuu.

Tietoliikenneyhteyksien toimivuus ja kustannukset ovat olleet ongelmallisia saaristoalueilla.

Hallituksen joulukuussa 2008 tekemän laajakaistaohjelman toteuttamista koskevan periaatepäätöksen mukaan nopeat 100 Mb/s-tiedonsiirtoyhteydet rakennetaan koko maahan.

3.6. Asuminen

Saaristolain mukaan saaristoa koskevissa kaavoissa ja suunnitelmissa tulee ottaa huomioon saaristolain tavoitteet saariston kehittämisestä.

Asumisen edellytyksiä saaristoon luodaan mm. tonttitarjonnalla, vuokra-asunnoilla ja kaavoituksella. Rannat ja meren läheisyys ovat saariston tärkeä resurssi uusien kokoaikaisten ja osa-aikaisten asukkaiden hankkimiseksi. Naantalin saaristoalueen rannoista on suurin osa kaavoitettu vapaa-ajan asumiseen. Olemassa olevista vakituisen asumisen kiinteistöistä siirtyy jatkuvasti suuri osa vapaa-ajan asunnoiksi.

Liittyneiden kuntien oikeusvaikutteiset yleiskaavat (joita tällä hetkellä on 7 kpl ja kaavaehdotuksia vireillä 3 kpl) kattavat koko saaristoalueen. Kaavoitustilanne on tässä mielessä hyvä. Kaupungilla on kaavallista tonttivarantoa lähivuosien kysyntää vastaavasti. Lisäksi on yksityisiä rakentamattomia tontteja. Varantoa on tulossa lisää laadittaessa taajamien osayleiskaavoja tarkempia asemakaavoja ja niihin perustuen maankäyttösopimuksia tai raakamaakauppoja. Näiden omien kohteidensa käyttöönottoa kaupunki voi säädellä ja osaltaan luoda edellytyksiä mm. väestönkasvulle.

Mittavin rakennuspaikkareservi ympärivuotiseen asuntorakentamiseen on kuitenkin taajamien ulkopuolisella haja-asutusalueella ja rannoilla perustuen oikeusvaikutteisiin yleiskaavoihin sekä ranta-asemakaavoihin. Näitä rakentamattomia rakennuspaikkoja on useita satoja. Vielä runsaammin on rakennuspaikkavarantoa loma-asuntojen rakentamiseen. Nämä varannot ovat kuitenkin lähestulkoon kokonaisuudessaan yksityisten omistuksessa.

Vapaa-ajan asumisen ja vakituisen asumisen välinen raja on hälvenemässä mökkien koon kasvaessa ja varustetason noustessa vakituisen asuntojen tasolle sekä mökillä asumisen muuttuessa intensiivisemmäksi ja osin ykkösasumiseksi. Sekä etätö että työssäkäynti mökiltä ovat kasvussa.

Kesäasukkaiden määrä on alueella huomattava, n. 16 000 vapaa-ajan asukasta.

3.7. Ympäristö, luonto ja kulttuuri

Saaristolain yksi tavoite on saariston luonnon-, maisema- ja kulttuuriarvojen suojeleminen. Suuri merkitys on vapaiden rantojen riittävän virkistyskäytön turvaamisella sekä erilaisilla myös matkailua palvelevilla reitistöillä, näköalapaikoilla, leirikatoksilla ja -alueilla, laitureilla ja opastuskeskuksilla.

Saaristomeren tila on vuosikymmenien ajan jatkuvasti heikentynyt. Jos kehitys jatkuu samaan suuntaan, vaarantuu saariston asema asuin-, virkistys-, mökkeily- ja matkailukohdeena.

Ravinnepitoisuuksien kasvua ja rehevöitymistä pidetään suurimpana ympäristöongelmana Saaristomerellä. Pääasialliset vesien rehevöitymisen aiheuttajat ovat fosfori ja typpi.

Saaristomerta kuormittavat paikallisesti yhdyskuntien ja teollisuuden jätevedet, maa- ja metsätalous, haja-asutus sekä kalankasvatus. Tämän kuormituksen vähentämiseksi tulee kiinnittää huomattavasti enemmän huomiota, koska sillä on ratkaiseva merkitys sisäsaariston tilan kohentamisessa. Osa ravinteista tulee kuitenkin kaukokulkeutumaan suoraan ilmasta tai taustakuormituksena muualta Itämereltä. Vesistöihin huuhtoutuu myös luontaisesti maaperästä ravinteita luonnonhuuhtoumana.

Saaristomeren rehevöitymiskehitys tulee jatkumaan, koska tausta- ja hajakuormitusta ei pystytä merkittäväällä tavalla ja nopeasti vähentämään. Saaristomereen on myös aikojen kuluessa kertynyt tonneittain ravinteita, jotka kiertävät sen ekosysteemeissä.

Haja-asutusalueiden jätevesien käsittelystä annettu asetus astui voimaan 2004. Se edellyttää saostuskaivokäsittelyä tehokkaampaa jätevesien puhdistusta vuoteen 2014 ulottuvan siirtymäajan kuluessa. Asetuksen mukainen jätevesijärjestelmien parantaminen on käynnistynyt hitaasti.

Jätehuollosta on erityisesti kesäaikana ongelmia, jolloin saariston asukasmäärä moninkertaistuu.

Saaristoalueet toimivat porttina Naantaliin. Venesatamat ym. keskeiset saaristoalueen kohtaamispaikat ovat kaupungin käyntikortteja. Saaristossa on suuri määrä yksityisteitä, joista tiekunnat huolehtivat. Vesihuollon järjestäminen saaristoon on elinehto sekä asukkaille että yrityksille.

Saaristokulttuuri on monimuotoista. Siihen kuuluu yhteisöllisyys ja vahva saaristolaisidentiteetti. Saariston modernisoitumisen myötä oma paikalliskulttuuri on kuitenkin vaarassa hävitä.

Perinteisen saaristokulttuurin vaaliminen on tärkeää myös matkailun kannalta.

3.8. Osallistuminen ja vaikuttaminen

Saaristo-osakunnan asema toi Naantalien kaupungille uusia mahdollisuuksia, mutta myös velvoitteen kehittää saaristoalueita. Suuri osa saariston toiminnoista on kuitenkin valtion vastuulla, mm. yhteysalus- ja lauttaliikenne. Tämä edellyttää aktiivista edunvalvontaa saaristoon liittyvissä asioissa. Hallintosäännön mukaan saaristolautakunnan tehtäviin kuuluu valmistella ja koordinoita saaristoasioiden edunvalvontaa kaupungin ulkopuolisiin tahoihin nähden.

Alueiden asukkaiden omalla aktiivisuudella on suuri merkitys saariston kehittymiselle. Saaristokunnissa on osallistuminen ja vaikuttaminen yhteisiin asioihin koettu helpoksi. Riskinä kuntaliitoksessa on päätöksenteon etääntyminen kuntalaisista.

Saaristossa on yhdistyksillä ollut toimijoina perinteisesti vahva rooli. Erilaisia aktiviteetteja ja tapahtumia on hoidettu yhteistyössä kunnan kanssa. Yhdistykset ovat toimineet myös kunnan palvelujen tuottajana. Kaupunki (mm. kulttuuri-, vapaa-aika-, saaristo- ja sosiaali- ja terveyslautakunta) on tukenut saariston yhdistyksiä myöntämällä avustuksia näiden toimintaan.

4. SWOT- ANALYYSI

Saaristolautakunta on työstänyt kokouksessaan 19.3.2009 osana kaupungin strategiatyötä Naantalın saariston nykytilaa ja tulevaisuutta SWOT- analyysillä (vahvuudet, heikkoudet, mahdollisuudet ja uhat).

HEIKKOUEDET	MAHDOLLISUUDET
<p>Palveluiden saavutettavuus, kaavoituksen jäykkyys, haavoittuva Saaristomeri, herkkä saaristoluonto, hajanainen liikenneverkosto, strategisen yleiskaavan puuttuminen, sisäiset joukkoliikenne- ja tietotekniikkayhteydet</p>	<p>Uusi saaristoimago luo hyvät mahdollisuudet matkailun kehittämiseksi, ainutkertaisen ympäristön hyödyntäminen samaan tapaan kuin Lapissa, matkailu-verkoston muodostaminen, hillitty väestön-kasvu, hyvä sijainti maantieteellisesti, tonttitarjonta, ”ovet auki Eurooppaan” eli hyvät yhteydet Itämeren-maihin, kesä-asukkaat, saariston ja saaristolaisuuden vahvistaminen, saaristokuntien yhteistyö elinkeinotoiminnassa ja matkailussa</p>
UHAT	VAHVUUDET
<p>Saaristomeren tila, EU:n päätökset maatalouspolitiikassa, saaristolaisen ääni ei kuulu ja painoarvo päätöksenteossa on vähäinen, saaristo jää eristyksiin, palvelut ja väestö vähenevät, saaristoalueelle rakennetaan liikaa, saaristoidentiteetti häviää, perinteisten elinkeinojen väheneminen, lähipalveluiden heikentyminen</p>	<p>Hyvä imago, puhdas luonto, vakaa talous, yhteistyökykyiset päättäjät, motivoitunut henkilöstö, hyvä tonttivaranto, väestörakenne, eri alueiden omaleimaisuus ja erityispiirteet, välimatkat suhteellisen lyhyet</p>

5. NAANTALIN KAUPUNGIN TOIMINTA-AJATUS, VISIO JA SAARISTON TAVOITETILA

Naantalin kaupungin toiminta-ajatus ja visio on kaupungin strategiasta

5.1. Naantalin kaupungin toiminta-ajatus

Naantali – paras paikka
elää, viihtyä ja tehdä työtä

5.2. Kaupungin visio 2020

Naantali on itsenäinen, kestävästi kasvava, yhteistyökykyinen ja lisäarvoa tuottava toimija Turun kaupunkiseudulla.

Naantali järjestää palvelut laadukkaasti, taloudellisesti ja alueelliset näkökohdat huomioiden.

Naantalin perinteisten elinkeinojen vahvuutta täydentävät saariston monimuotoiset palvelut.

Naantalissa kuntalaisilla on mahdollisuudet toimia ja vaikuttaa aktiivisesti.

Naantalin kaupunki on työyhteisönä innostava, joustava, kehittyvä ja tukee voimakkaasti henkilöstön osaamista ja hyvinvointia.

5.3. Saariston tavoitetila

Saaristo-ohjelma perustuu yhdessä määriteltyyn visioon (tavoitetila) eli haluttuun tulevaisuuden kuvaan, jota kohti toiminnassa edetään.

Kaupungin visiosta johdettu **saariston tavoitetila** on seuraava:

Naantalin kaupungin elinvoimainen ja kehittyvä saaristoalue on osa ainutlaatuista Turun saaristoa. Se on kansainvälisesti tunnettu matkailualue. Yhteistyö muiden saaristoalueiden kanssa on aktiivista.

Saaristomme on turvallinen, luonnonläheinen ja viihtyisä asuin-, työ-, yritys- toiminta ja vapaa-ajan ympäristö. Siellä on toimivat lähipalvelut ja liikenne- ja tietoliikenneyhteydet. Saaristokulttuuri elää alueella arvostettuna ja saariston asukkailla on vahva yhteisöllinen saaristoidentiteetti. Yhteisöllisyyttä, omaleimaisuutta ja innovatiivisuutta tuetaan. Saaristoluontoa vaalitaan ja aluetta kehitetään kestävän kehityksen mukaisesti.

6. SAARISTO-OHJELMAN YLEISET TAVOITTEET

6.1 Liikenne ja tietoliikenne

- Toimivan ja tasapuolisen joukkoliikenteen järjestäminen, asiointipalveluliikennettä myös saarissa asuvien tarpeeseen. Asiointiliikenteen kehittämisessä tulee ottaa huomioon myös lähikirjastot ja palvelupisteet, samoin asiointiliikenne otetaan huomioon kirjastojen aukioloajoissa.
- Yksityisteiden kunnossapidon ja korjauksen tukeminen tieavustuksin
- Saariston kevyenliikenteen väylien kehittäminen erityisesti Saariston rengastien tarpeet huomioiden
- Nopeat ja kohtuuhintaiset tietoliikenneyhteydet kaikkiin osiin saaristoa, jolloin etätyö ja kehittyneet tietoliikennepalvelut ovat käytettävissä koko kaupungin alueella

Edunvalvonta seuraavissa asioissa:

- Asuttujen saarien yhteysalusliikenteen järjestäminen siten, että elinkeinojen harjoittaminen, koulu-, asiointi- ja työmatkat mantereelle järjestyvät (mm. Rymättylän yhteysaluksen kesäajan liikennöinti Haapalan laituriin)
- Yhteysalusliikenteen rahoituksen pitkäjänteinen turvaaminen valtion budjetissa
- Saariston yhteysalusliikenteen ja lauttaliikenteen kehittäminen (Velkuan alueen ja Rymättylän liikennejärjestelyt)
- Hanka - Seili - Nauvo -yhteyden jatkuminen (ns. pieni rengastie) ja yhteysaluksen kapasiteetin lisääminen, jotta yhteysväli voisi kehittyä ja vilkastua
- Joukkoliikenteen kehittäminen, mm. ilta- ja viikonloppuvuorot, yhteys Velkualta Naantalin kaupunkikeskukseen
- Lossien riittävä kantavuus
- Tieverkon kehittäminen

6.2. Ympäristö, luonto ja kulttuuri

- Saaristoluonnosta huolehtiminen
- Kaupungin aktiivinen osallistuminen ympäristön tilaa kohentavissa hankkeissa.
- Ilmastonmuutoksen aiheuttamien riskien ja uhkien kartoitus (esim. tulva-alueiden kartoitus, jäte-, vesi - ja jätehuollon toimivuus kriisitilanteissa)

- Virkistysalueiden kehittäminen, mm. luontopolut ja -reitistöt, virkistyskalastusmahdollisuuksien kehittäminen, kaupungin omistaman Pakinaisten saaren maa-alueen ottaminen virkistys- ja siirtolapuutarhakäyttöön sekä sen kaavoituksen tarkistus
- Kestävän kehityksen periaatteen huomioiminen saaristossa, mm. koulutuksella ja neuvonnalla (esim. jätevesien ja jätteiden käsittely, vaihtoehtoiset energiamuodot)
- Saaristomeren suojelutoimenpiteisiin osallistuminen, mm. venesatamien septitankkien tyhjennysjärjestelmät, maatalouden päästöjen vähentäminen, (viljelijöiden neuvonta ja koulutus, mm. osallistuminen Tasapainoa luontoon- Balans i naturen - hankkeeseen). Naantalin kaupunki on aktiivisesti mukana ruoppausmassojen käsittelyvaihtoehtoja selvittävässä hankkeissa.
- Haja-asutusalueiden jätevesien käsittelyn neuvonta- ja ohjaus, osallistuminen jätevesihankkeisiin
- Veneväylien ja sisälahtien umpeutumisen estäminen ruovikoiden ja merenrantaniittyjen hoitoa tukemalla ja hyödyntämällä niitä esim. bioenergiana, (erityisympäristöavustukset, osallistuminen hankkeisiin)
- Yhteistyötä tehdään Turun Seudun Jätehuollon kanssa jätehuollon kehittämiseksi toimivammaksi.
- Saariston jätehuollon aluekeräyspisteiden lisääminen, mm. Haapalan kierrätyspiste
- Omatoimisen ympäristönsuojelun tukeminen (esim. Kirkkojärven ja Taattistenjärven kunnostustoimenpiteet)
- Saaristolaiskulttuurin vahvistaminen ja säilyttäminen osana arkea (koulujen opetus-suunnitelmat, päivähoito, vanhustenhuolto ym.)
- Kulttuurin hyödyntäminen matkailun kehittämisessä
- Saariston, erityisesti matkailukautta pidentävien, tapahtumien tukeminen ja kehittäminen, mm. saaristomusiikin festivaalit, sadonkorjuujuhla, Rymättylän silli- ja perunatapahtuma
- Kyläidentiteetin tukeminen ja vahvistaminen
- Saariston historian vaaliminen. Toimintamuotoina mm. kotiseutuyhdistysten tukeminen, museoiden ja kotiseututalojen kanssa tehtävä yhteistyö ja perinneympäristöjen hoitaminen.

6.3. Elinkeinot ja työpaikat

- Saariston elinkeinojen toimintaedellytysten turvaaminen kaikilla mahdollisilla tavoilla, mm. kaavoituksella, yritystonteilla, toimitiloilla sekä liikenneyhteyksillä, (mm. matkailu, kalastus- ja kalanviljely, pienteollisuus, jalostus, rakentaminen, käsityöläiset, maa- ja metsätalous, etätyö, palveluyritykset)

- Osallistutaan hankkeisiin, joilla voidaan tukea kalastuselinkeinon säilymistä
- Etätyön mahdollistaminen turvaamalla riittävät tietoliikenneyhteydet kaikissa osissa saaristoa ja joustavan työnteon mallien kehittäminen saaristossa, mm. osallistuminen Turun yliopiston FLEX(Flexible working culture) - hankkeeseen.
- Saaristomatkoilun pitkäjänteinen kehittäminen:
  - ympärivuotinen matkailu
  - saaristoimagon hyödyntäminen, jatkuva tuotekehitys ja markkinointi yhdessä muiden saaristoalueiden kanssa
  - saariston rengastien palvelukonseptin kehittäminen matkailun ja muiden toimialojen verkostot (mm. osallistuminen Archipedalo-pyöräilymatkailuhankkeeseen)
  - yhteysalusten hyödyntäminen matkailussa pitkäjänteisesti (ei vuosi kerrallaan) ja niiden kesäaikaisten yhteyksien jatkaminen kesän loppuun, mm. Saaristo Naantalin rengastie:(Nauvo-Seili-Rymättylä (Hanka), Velkua-Taivassalo (Hakkenpää)
  - kestävä turismi
  - kevyen liikenteen väylien rakentaminen, tiestön kunnossapito
  - vierassatamat
  - saariston tapahtumien kehittäminen
- Yrittäjien verkostoituminen (mm. pienyrittäjien yhteistyöryhmä, eri alojen verkostoituminen (mm. matkailu, palvelut, kalastus, kulttuuri)
- Paikallisten tuotteiden ja yrittäjien palvelujen käyttäminen mahdollisuuksien mukaan. Esimerkiksi koulujen ruokapalveluissa tulisi käyttää paikallisia tuottajia ja yrittäjiä.

6.4. Asuminen

- Strategisen yleiskaavan (kaupungin alueidenkäytön kehityskuvan) laatiminen, jossa turvataan:
  - Alueen hallittu väestönkasvu
  - Saariston vakituinen asuminen
  - Riittävät virkistysalueet
  - Yritystoiminnan tarpeet saaristossa
- Saaristoon muuttoa edesautetaan riittävällä asunto- ja tonttitarjonnalla, mm. vanhojen kuntakeskusten kaavojen edistäminen, nykyisen tonttivarannon aktiivinen hyödyntäminen, uusien asemakaava-alueiden laatiminen, rantarakentaminen yhdessä sovituin periaattein
- Kohtuullinen saariston kulttuurimaisemaan soveltuva rakentaminen, mikä tukee voimassa olevaa rakennuskantaa
- Kaavoituksessa ja rakennusjärjestyksissä otetaan huomioon saaristoasumiselle tyypillinen mittakaava ja tonttien koko jatkaa maaseudun väljää asumismuotoa

- Mahdollisuuksien luominen vapaa-ajan asuntojen muuttamiseen vakituiseen asumiseen koko Naantalın alueella, ottaen kuitenkin ympäristönäkökohdat ja kunnan palveluvelvoitteet huomioon
- Kaavamerkintöjen kehittäminen siten, että ne mahdollistavat vakituisen ja vapaa-ajan asumisen tarpeet
- Uusien, saaristoympäristöön soveltuvien asumismuotojen kehittäminen, mm. saaristokylätyyppinen asuminen, ekologinen rakentaminen
- Saaristoalueen olemassa olevien kaavoitusohjelmien toteuttaminen
- Saariston vesihuollon kehittäminen:
- Mahdollisimman kattava yhdyskuntatekniikka kylä- ja taajama-alueilla ja ympäristöä kuormittamaton asuminen.
- Saariston vesihuollon kehittämisessä kannustetaan ja tuetaan vesi- ja jätevesiosuuskuntia sekä ekologisia vaihtoehtoja asiantuntija-avulla, neuvonnalla ja ohjauksella. Suhtaudutaan myönteisesti vesiosuuskuntien hankkeisiin ja näiden ottamiseen kaupungin verkkoon, mikä edellyttää kapasiteetin lisäämistoimenpiteitä
- Asumisviihtyvyyden huomioiminen, esim. tie ja viheralueiden siistiminen
- Keskeisten ranta-alueiden ulkoisen ilmeen kohentaminen ja kehittäminen kaupungin käyntikorteiksi (mm. Merimaskun kirkonkylän satama, Rymättylän Kirkkolahti ja Röölän ranta sekä Velkuan Teersalon ranta)

6.5. Palvelut

- Nykyisten yhdistymissopimuksen mukaisten peruspalvelujen säilyminen:
  - asumispalvelut, vanhusten laitoshoido
  - kotihoito (kotipalvelu ja kotisairaanhoido)
  - lasten päivähoito
  - lapsiperheiden kotipalvelu
  - neuvolatoiminta (äitiys- ja lastenneuvola, kouluterveydenhuolto ja iäkkäiden terveysneuvonta)
  - lähisosiaalityö
  - perustason terveydenhoitajan ja yleislääkärin vastaanotto
  - hammashoito
  - nuorisotyö
  - liikuntapalvelut
  - koulut
  - kirjastot ja palvelupisteet
- Uusien palvelumuotojen kehittäminen mm. kiertävät erikoispalvelut saariin (esim. terveydenhoitaja), vanhusneuvola
- Eri toimijoiden yhteistyö saariston palveluissa, esim. kotipalvelun ja kirjaston yhteistyö

- Laadukkaiden ja saaristoalueiden tarpeisiin vastaavien koulutuspalveluiden turvaaminen ja kehittäminen
- Saariston liikuntapalveluiden kehittäminen yhteistyössä yhdistysten kanssa
- Palvelutuotannossa yhteistyö eri toimijoiden kanssa (mm. posti, pankki, yhteispalvelu, paikalliset palvelun tarjoajat). Palvelupisteitä kehitetään ja henkilökunnan koulutukseen panostetaan.
- Sähköisten palvelujen kehittäminen, mm. kirjaston palveluiden kehittäminen, esim. etäkäyttöiset tietokannat, sähkökirjat
- Alueellisesti tasapuolisten ja asianmukaisten palvelutilojen turvaaminen (mm. Velkuan Kummelin laajennus, Merimaskun vanhusväestön asumispalvelut). Velkuan Kummelin laajennuksessa tavoitteena on kirjaston ja palvelupisteen sijoittaminen samaan tilaan.
- Vaihtoehtoisia ratkaisujen suosiminen palvelujen järjestämisessä, mm. paikallisten hyvien käytäntöjen kunnioittaminen ja jatkaminen, saariston omaleimaisten palvelujen kehittäminen käyttämällä hyödyksi paikallista yrittäjyyttä ja osaamista
- Nuorten tasapuolisen osallistumisen mahdollistaminen keskustan harrastuksiin riittäväillä kuljetuspalveluilla
- Paikallisten yhdistysten tukeminen kulttuuri-, vapaa-aika ja nuorisopalvelujen tuottamisessa
- Kuntatiedotteet ovat keskeisiä paikallisen tiedonvälityksen ja paikallisidentiteetin kannalta. Kuntatiedotteiden laatimista palvelupisteissä jatketaan vähintään kuukausittain ja niiden sisältöä kehitetään ottaen huomioon paikalliset tarpeet ja toimintakulttuurit
- Saariston palvelutason ja hyvinvoinnin tutkiminen ja kehittäminen osana hyvinvointisuunnitelmaa ja – kertomusta (mm. yhteistyö Turun ammattikorkeakoulun kanssa)
- Kesäasukkaiden huomioiminen kaupungin tiedottamisessa, vuosittaiset informaatio-tilaisuudet

6.6. Yhteistoiminta ja vaikuttaminen

- Kaupungin aktiivinen rooli vaikuttajana lainsäädäntöön, liikennejärjestelyihin, tietoliikenneyhteyksiin ym.
- Edunvalvonta yhteistyössä mm. saaristokuntien, Saaristoasiain neuvottelukunnan, saaristoliikenteen neuvottelukunnan, Turun seutukunnan, Varsinais-Suomen liiton saaristoimikunnan, Pohjoismaiden ministerineuvoston saaristoyhteistyön ja merenkulkulaitoksen kanssa

- Kehittämissyhteistyö saariston hyväksi mm. korkeakoulut, Turun seudun kehittämisskeskus, kunnat
- Saaristoalueen aseman säilyttäminen vahvana Naantalissa
- Yhteistyö muiden saaristoalueiden kanssa, rajat ylittävä kumppanuus
- Alueen asukkaiden kuuleminen
- Ympärivuotisuuden kehittäminen, mm. palveluissa, asumisessa, työpaikoissa, matkailussa
- Alueen yhdistysten tunnustaminen saariston voimavaraksi ja niiden toiminnan tukeminen
- Yhteistyötä myös Naantalin omien saaristoalueiden kesken kehitetään, jolloin voidaan saada synergiaetuja esim. yhteisten tapahtumien järjestämisessä ja muiden yhteisten kanssakäymismuotojen löytämisessä. Yhteisen naantalilaisen identiteetin löytäminen on kuntaliitoksen jälkeen tärkeää.
- Saaristolaisidentiteetti syntyy saariston asukkaista ja sen vaalijoina ensisijaisesti voivat olla saariston asukkaat ja yhdistykset. Kaupungilla on tässä yhteistyökumppanin rooli, koordinaatiovastuu on saaristoasiamiehellä.
- Eri ohjelmien ja hankkeiden valmisteluyhteistyö
- Kesäasukkaiden vaikutusmahdollisuuksien lisääminen

7. SAARISTO-OHJELMAN PAINOPISTEET VALTUUSTOKAUDELLE 2009 – 2012

Edellä esitetyistä saariston kehittämiselle asetetuista yleisistä tavoitteista on valtuustokaudelle 2009 -2012 nostettu seuraavat painopisteet:

Liikenne ja tietoliikenne

- Tietoliikenneyhteyksien kehittäminen
- Toimivan ja tasapuolisen joukkoliikenteen järjestäminen
- Yksityisteiden kunnossapidon ja korjauksen tukeminen tieavustuksin
- Saariston kevyen liikenteen väylien kehittäminen erityisesti Saariston rengastien tarpeet huomioiden
- Saariston yhteysalusliikenteen ja lauttaliikenteen kehittäminen, mm. Velkuan yhteysalusliikenteen korvaaminen lossilla ja silloilla

Ympäristö, luonto ja kulttuuri

- Saaristoluonnon vaaliminen ja alueen kehittäminen kestävästi
- Merialueen tilan parantaminen ja uhkien aktiivinen torjuminen. Naantalin tulee tehokkaasti ja myös paikallisesti edistää ravinne-kuormituksen vähentämistä, mm. neuvonnalla ja ohjauksella sekä jätevesien käsittelyn tehostamisella sekä maatalouden vesiensuojelutoimenpiteisiin panostamalla
- Saaristolaiskulttuurin vahvistaminen ja säilyttäminen osana arkea
- Virkistysalueiden kehittäminen, mm. luontopolut ja -reitistöt, kaupungin omistaman Pakinaisten saaren maa-alueen ottaminen virkistys- ja siirtolapuutarhakäyttöön sekä sen kaavoituksen tarkistus
- Saariston vesi- ja jätevesihuollon kehittäminen

Elinkeinot ja työpaikat

- Saariston elinkeinojen toimintaedellytysten turvaaminen, mm. kaavoituksella
- Saaristomatkailun pitkäjänteinen kehittäminen
- Matkailusesongin pidentäminen, mm. koulujen alkamisajankohdan siirtäminen myöhemmäksi
- Kaupunki pyrkii omalta osaltaan turvaamaan ja kehittämään ammattikalastusta sekä kalavesienhoitoa
- Etätyönmahdollisuuksien kehittäminen, mm. osallistuminen Turun yliopiston FLEX- Flexible working culture – hankkeeseen

Asuminen

- Strategisen yleiskaavan (kaupungin alueidenkäytön kehityskuvan) laatiminen, jossa turvataan saaristoalueen kehittyminen
- Saaristoon muuton helpottaminen kaavoituksella ja tonttitarjonnalla
- Saaristoalueen olemassa olevien kaavoitusohjelmien toteuttaminen
- Ympäristöystävällisten energiajärjestelmien kehittäminen ja tukeminen
- Rakentaminen on saaristoalueella kohtuullista ja se tukee olevaa rakennuskantaa. Erityistä huomiota kiinnitetään saariston kulttuurimaiseman säilyttämiseen.

Palvelut

- Nykyisten yhdistymissopimuksen mukaisten peruspalvelujen säilyttäminen
- Saariston palvelutason ja hyvinvoinnin tutkiminen ja kehittäminen osana Naantalin hyvinvointisuunnitelmaa ja – kertomusta (mm. yhteistyö Turun ammattikorkeakoulun kanssa)
- Palvelutuotannossa yhteistyö eri toimijoiden kanssa (mm. posti, pankki, yhteispalvelu)
- Alueellisesti tasapuolisten ja asianmukaisten palvelutilojen turvaaminen (mm. Velkuan Kummelin laajennus, Merimaskun vanhusväestön asumispalvelut)
- Kuntatiedotteiden laatimista palvelupisteissä jatketaan vähintään kuukausittain ja niiden sisältöä kehitetään ottaen huomioon paikalliset tarpeet ja toimintakulttuurit.

Yhteistoiminta ja vaikuttaminen

- Kaupungin aktiivinen rooli vaikuttajana mm. lainsäädäntöön ja liikennejärjestelyihin sekä edunvalvonta yhteistyössä eri tahojen kanssa
- Kehittämisyhteistyö saariston hyväksi mm. korkeakoulu, Turun seudun kehittämiskeskus, muut saaristoalueet
- Alueen yhdistysten tunnustaminen saariston voimavaraksi ja niiden toiminnan tukeminen
- Alueellisen vaikuttamisen vahvistaminen, uusien toimintamallien kehittäminen (mm. osallistuminen kuntaliiton hankkeeseen ”Aluevaikuttaminen kunnanosien ja maaseudun kehittämisessä”)

8. Saaristo-ohjelman toteutus

Saaristo-ohjelman tavoitteita toteutetaan poikkihallinnollisesti osana kaupungin normaalia toimintaa. Ne sovitetaan talous- ja toimintasuunnitelmassa eri hallintokuntien vuosisuunnitelmiin ja budjettiin.

Kehittämistoimenpiteitä toteutetaan mahdollisuuksien mukaan hankkeilla, jolloin voidaan hyödyntää kansallisiin ja EU:n rahoituslähteisiin sisältyviä mahdollisuuksia.

Saaristolautakunnan budjettiin vahvistetaan vuosittainen määräraha kehittämishankkeiden omarahoitusosuuksiin ja yhdistysten toiminta-avustuksiin.

9. Saaristo-ohjelman seuranta

Saaristolautakunta vastaa saaristo-ohjelman päivittämisestä valtuustokausittain ja ohjelman toteutumisen seurannasta vuosittain. Seurannassa käytetään kaupungin strategian mittareista mm. seuraavia:

- Rakennuslupien määrä alueella
- Asukasluvun kehitys
- Vapaa-ajan asuntojen määrän kehitys
- Huoltosuhde
- Yritystonttien määrä
- Asiakastyytyväisyys
- Työpaikkojen määrä
- Hyvinvointisuunnitelman mittarit
- Kansalais- ja järjestötoiminnan aktiivisuus
- Joukkoliikenteen matkustajamäärä
- Nopeiden tietoliikenneyhteyksien saatavuus ja kattavuus
- Hanketoiminta
- Saaristomeren tilan seuranta: 1) haja-asutuksen kiinteistökohtaisten jätevesijärjestelmien toteutus kpl/vuosi sekä 2) Saaristomeren tilan seuranta valituilla velvoitetarkkailuun kuuluvilla tarkkailupisteillä 3) maatalouden valuma-aldaiden / kosteikkojen määrä

LIITE

TILASTOTIETOJA NAANTALIN SAARISTOSTA

Rantaviivan pituus

Naantali	87,9 km
Merimasku	154,6 km
Rymättylä	525,7 km
Velkua	206,4 km
Yhteensä	974,6 km

Pinta-ala ja väestön tiheys (asukkaita/ maa-ala km²)

	Maa-ala km ²	Makeavesi km ²	Merivesi km ²	Yhteensä	Väestö 31.12.07	Väestötiheys
Merimasku	51,35	0,81	33,22	85,38	1 620	31,4
Naantali	52,93	0,38	30,30	82,61	14 109	268,82
Rymättylä	148,35	2,74	183,62	334,71	2 130	13,93
Velkua	31,87	0,12	103,41	135,40	258	7,81
Yhteensä	283,50	4,05	350,55	638,10	18 117	

Lähde: Maanmittauslaitos 1.1.2008

Väestörakenne

Osuus väestöstä %	0 – 14	15-64	65-
Merimasku	21,9	66,0	12,0
Rymättylä	19,6	64,5	15,9
Velkua	14,3	66,7	19,0

Lähde: Tilastokeskus 2007

Väestöennuste 2010-2025

	2008	2010	2015	2020	2025
Merimasku	1 659	1 793	1 979	2 137	2 269
Rymättylä	2 165	2 203	2 339	2 454	2 562
Velkua	264	262	278	290	302
Yhteensä	4 088	4 258	4 596	4 881	5 133

Lähde: Tilastokeskus 31.5.2007

Työpaikat

	1995	2000	2006
Merimasku	243	286	316
Naantali	3 727	4 504	4 943
Rymättylä	529	627	675
Velkua	70	91	69
Yhteensä	4 569	5 508	6 003

Lähde: Tilastokeskus

SAARISTOKUNTIEN JA SAARISTO-OSAKUNTIEN ASUKKAAT VUONNA 2005

Saaristokuntien väkimäärä 31.12.2005

Kunta	Koko väki	Saaristo-osien väki	Osuus%
Rymättylä	2 039	2 039	100
Velkua	245	245	100
Merimasku	1 544	1 399	90,6

Lähde: Tilastokeskus 2006.

ILMAN KIINTEÄÄ TIEYHTEYTTÄ OLEVAT PYSYVÄSTI ASUTUT SAARET

Kunta	Saari	Pinta-ala (ha)	Vakin. väestö	Vapaa-ajan asuntoja *	Vapaa-ajan asukkaita**
Naantali	Aasla	1616	85	201	804
Naantali	Ampuminmaa	96	5	59	236
Naantali	Auva	7	2	9	36
Naantali	Haapaluoto	15	2	5	20
Naantali	Isopaasi	16	1	2	8
Naantali	Kairamaa	76	1	18	72
Naantali	Kaita	63	3	32	128
Naantali	Kaltsaari	123	2	22	88
Naantali	Kettumaa	124	1	2	8
Naantali	Koissaari - Kenkämaa - Pähkinäinen	282	2	3	12
Naantali	Korvenmaa	263	4	34	136
Naantali	Lailuoto	57	11	26	104
Naantali	Lapila	309	1	5	20
Naantali	Munninmaa	42	3	5	20
Naantali	Pakinainen - Harkinmaa	588	17	55	220
Naantali	Palva	290	56	75	300
Naantali	Raissiluoto	86	10	4	16
Naantali	Ruotsalainen	325	20	51	204
Naantali	Sakoluoto	97	1	46	184
Naantali	Salavainen - Vähämaa	476	29	15	60
Naantali	Samsaari	80	6	8	32
Naantali	Talosmeri	53	10	15	60
Naantali	Velkuanmaa	710	33	88	352
Naantali	Vähä Maisaari	40	2	7	28
Naantali	Vähäpaasi	9	1	0	0
Naantali	Yllänpää	36	1	3	12
Yhteensä		5 879	309	790	3 160

Lähde: Saaristoasiain neuvottelukunnan selvitys 2009

